

Van vreemde smetten vrij?

Een quickscan naar
rechts-extremisme onder
jongeren in de Zaanstreek
en Purmerend

Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland
woensdag 2 november 2005

Tekst: Rolf van der Sluis
Eindredactie: Erik Schaap
Uitgave: Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland
Botenmakersstraat 42
1506 TE Zaandam
tel 075-6125696
fax 075-6121496
email info@bdzaanstreek.nl
website www.bureaudiscriminatiezaken.nl

Voorwoord

Het Bureau Discriminatiezaken (BD) Zaanstreek/Waterland heeft tussen mei en juli 2005 een quickscan uitgevoerd naar de aanwezigheid en activiteiten van extreem-rechtse jongeren in de Zaanstreek en Purmerend. Dit onderzoek bestond uit het in kaart brengen van jongeren met extreem-rechtse sympathieën en daaraan gekoppeld het doen van aanbevelingen om (verdere) problemen met deze doelgroep te voorkomen en tegen te gaan. Aanleiding voor de quickscan was het toenemende aantal meldingen in de politieregio Zaanstreek-Waterland van overlast en soms criminele gedragingen door 'Lonsdale-jongeren', zoals ze in de volksmond (onterecht) zijn gaan heten. Rechts-extremisme is geen nieuw verschijnsel, ook niet onder jongeren, maar de schaal waarop deze vorm van radicalisme anno 2005 voorkomt, alsmede de inzet van nieuwe media hierbij is verontrustend.

Uit het onderzoek komt naar voren dat er in toenemende mate problemen zijn met en bij bepaalde groepen jongeren, dat relatief veel jongeren vatbaar zijn voor discriminerende uitingen en dat bij veel betrokken autoriteiten, hulpverleners en scholen de kennis ontbreekt om deze problemen adequaat aan te pakken. Op de volgende pagina's is geprobeerd een eerste indruk te geven van wat er leeft binnen een deel van de hedendaagse jongerencultuur. Om echter een volledig beeld te krijgen van hetgeen er speelt, is het nodig om een diepgaander vervolgonderzoek en regelmatige metingen uit te voeren. Dat is dan ook een van de aanbevelingen in dit rapport. Duidelijk is echter wel dat er snel actie moet worden ondernomen om te voorkomen dat in de Zaanstreek en Purmerend incidenten ontstaan als in Uden, Venray en tal van andere plaatsen waar het afgelopen jaar de vlam in de pan sloeg.

Aan dit onderzoek is meegewerkt -waarvoor dank- door onder meer Stichting Welsaen, Straathoekwerk Zaanstad en de politie Zaanstreek/Waterland.

Zaandam, juli 2005
Rolf van der Sluis

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Onderzoeksopzet.....	5
3. Landelijk.....	6
4. Regionale geschiedenis.....	8
4.1. Zaanstreek.....	8
4.2. Purmerend.....	9
5. Huidige situatie.....	10
5.1. Reacties.....	10
5.2. Jongerenwerk/ Straathoekwerk.....	10
5.3. Politie	11
5.4. Jongeren.....	11
6. Internet en graffiti	13
6.1. Graffiti.....	15
7. Schatting van aantallen	17
7.1. Zaanstreek-noord	17
7.2. Zaanstreek-zuid.....	17
7.3. Purmerend.....	18
8. Organisatie.....	19
9. Oorzaken	20
9.1. Ouders.....	20
9.2. Gewijzigde houding	20
9.3. Groepsvorming.....	20
9.4. Kennis multiculturele samenleving	20
9.5. Jeugdcultuur	20
9.6. Historisch besef.....	21
9.7. Opleidingsniveau	21
9.8. Internet/SMS.....	21
10. Conclusies	22
11. Aanbevelingen.....	25
12. Literatuurlijst (selectie).....	27
Bijlage 1: Voorbeelden van discriminatie op internet.....	28

1. Inleiding

Sinds 11 september 2001 en de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh is extreem-rechts in Nederland opgebloeid. Vooral bij jongeren worden verregaande uitingen en gedragingen tegen allochtonen en andersdenkenden/-gedragenden (zoals islamieten en joden) in toenemende mate normaal gevonden. Dat is opvallend. Waar voorheen extreem-rechts gemonopoliseerd werd door enkele rabiate politieke partijen, zijn het nu vooral ongeorganiseerde jongeren die het debat leiden.

In de media wordt deze diffuse groep (ten onrechte) regelmatig benoemd tot 'Lonsdale-jongeren'.¹ Dit Britse sportkledingmerk is populair onder (met name Nederlandse, Vlaamse en Duitse) neonazi's, omdat ze met de letters NSDA kunnen refereren aan Hitlers nationaal-socialistische partij NSDAP. In Nederland is er door extreem-rechtse jongeren nog een betekenis toegevoegd aan de letters in de merknaam Lonsdale: "Laat Ons Nederlanders Samen De Allochtonen Langzaam Executereren (of Elimineren)."

Nadat deze zogenaamde Lonsdale-jongeren grote problemen veroorzaakten, door onder meer in de regio's Noord-Limburg en Oost-Brabant moskeeën en islamitische scholen in brand te steken, werd de roep om de (problemen van de) rechts-extremistische jeugd in kaart te brengen sterker. De ministers Donner (Justitie) en Remkes (Binnenlandse zaken) lieten voorjaar 2005 weten bezorgd te zijn over de toenemende spanningen waarbij extreem-rechtse jongeren waren betrokken. In de politieregio Zaanstreek-Waterland klonk die bezorgdheid voor het eerst in Purmerend. Begin 2005 trad burgemeester L. Verbeek naar buiten met het bericht dat deze gemeente te maken had met een relatief grote groep discriminerende jongeren. In Purmerend hebben gemeente en politie inmiddels actie ondernomen om de harde kern en de meelopers in kaart te brengen en in goede banen te leiden. In de rest van het BD-werkgebied, Zaanstad, Wormerland en Oostzaan, is het zover nog niet gekomen.

Het Bureau Discriminatiezaken neemt, als organisatie met de meeste expertise op het gebied van extreem-rechts en discriminatie binnen deze regio, nu het voortouw door een wie-waar-wat los te laten op bovenstaande vier gemeenten. Het BD signaleert sinds 2003 een toename van het aantal meldingen over discriminatie, gepleegd door jongeren. Die klachtenstijging betreft zowel problemen op internet als incidenten in *real life*. De Zaanstreek en Purmerend zijn daarin overigens niet uitzonderlijk. In grote delen van Nederland bemerken anti-discriminatiebureaus en andere instellingen steeds meer klachten over jongeren.

Op 4 oktober 2004, een maand voor de moord op Van Gogh, liet het BD -overigens niet voor het eerst- via een persbericht weten zich zorgen te maken over de verruwing van de samenleving en het aandeel van jongeren daarin. Enkele regels uit dat persbericht: "Het BD signaleert een toenemend aantal Zaanse scheldpartijen en hateberichten op internet. Ook het aantal racistische graffititeksten in de regio stijgt weer, na een paar jaar te zijn gedaald. Opvallend zijn verder de jongeren die zich willen uiten tegen allochtonen met behulp van onder meer Lonsdale-kleding, witte veters en andere modeverschijnselen." Sinds dit persbericht is de situatie er niet beter op geworden, plaatselijk en landelijk. Zowel organisaties als Kafka en de Anne Frankstichting als gemeenten, politie en kabinet vragen in toenemende mate aandacht voor dit jongerenprobleem. Voor minister Remkes was het dit voorjaar zelfs aanleiding om de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) te vragen een onderzoek naar 'Lonsdale-jongeren' te verrichten. De uitkomsten van dit onderzoek, dat 11 juli 2005 openbaar is gemaakt, zijn verwerkt in deze quickscan. Daarnaast is er gebruik gemaakt van tal van andere bronnen. De belangrijkste daarvan zijn te vinden als tekstonderdelen en in de literatuuropgave. Om begrijpelijke redenen is de anonimiteit van enkele gesprekspartners waarmee het BD contact had -met name die in de extreem-rechtse hoek- gerespecteerd, met het oog op het verkrijgen van zoveel mogelijk adequate informatie.

---

¹ De importeur van Lonsdale in Nederland heeft geen enkele affiniteit met de typecasting van zijn kledingmerk en heeft al diverse pogingen ondernomen om Lonsdale los te koppelen van de associatie met intolerantie en discriminatie.

2. Onderzoeksopzet

De kernvraag van deze quickscan luidt:

Wat is de omvang van extreem-rechts onder jongeren in de Zaanstreek en Purmerend?

Deze vraagstelling is kenmerkend voor een inventariserend of diagnostisch onderzoek. Essentieel voor inventariserend onderzoek is dat er wordt nagegaan 'wat er aan de hand is'. De databronnen en -verzamelings technieken die daarbij worden gebruikt, bepalen de resultaten. De gekozen en vervolgens gehanteerde onderzoeksbron bepaalt het perspectief van het onderzoek. Verschillende databronnen kunnen leiden tot verschillende beelden van de huidige situatie.

De globale doelstellingen van dit onderzoek zijn:

- Het in kaart brengen van het rechts-extremisme onder jongeren in de Zaanstreek en Purmerend;
- Achtergronden vinden waarom jongeren tot rechts-extremisme worden aangetrokken;
- Aanbevelingen doen om te voorkomen dat jongeren tot rechts-extremisme worden aangetrokken.

De doelgroep is 12 tot 21 jaar oud. Onder de 12 jaar is er niet of nauwelijks sprake van extreem-rechtse uitingen. Boven de 21 wel, maar op een ander niveau. Volwassenen organiseren zich vaker in bijvoorbeeld politieke partijen en uiten zich minder vaak discriminerend via internet, graffiti of aantasting van andermans goederen. Zowel uit onderzoeken van derden als uit de BD-informatie komt naar voren dat het toenemende radicalisme -onder autochtoon én allochtoon- voor het overgrote deel is toe te schrijven aan personen jonger dan 21 jaar.

De onderzochte gemeenten zijn Zaanstad, Wormerland, Oostzaan en Purmerend. Zij vormen het werkgebied van het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland. De rest van Waterland valt hier buiten en is om die reden buiten beschouwing gelaten.

De gebruikte databronnen zijn interviews met betrokkenen, zoals jongerenwerkers, straathoekwerkers, [extreem-rechtse] jongeren, politiemedewerkers en docenten. In de afgenomen interviews komen de vragen mede voort uit de context van de situatie. Ook de inhoudsanalyse als dataverzamelingstechniek is belangrijk. Hierbij is gebruikgemaakt van het verzamelen en verwerken van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens uit documenten, uit media en uit de fysieke en sociale werkelijkheid.

Rechts-extremisme

Wat is rechts-extremisme? Het label duikt vaak op, maar gaat bijna even zo vaak gepaard met ontkenningen door degenen op wie het etiket wordt geplakt. Mede door de onderlinge verschillen tussen rechts-radicalen partijen in Europa en Amerika is het niet eenvoudig om algemene kenmerken te geven die het verschijnsel afdoende typeren. Urs Altermatt, vooraanstaand Zwitsers politicoloog en filosoof, heeft via de Neue Zürcher Zeitung toch een -in brede kringen aanvaarde- poging gedaan. Volgens hem gaat het om een fenomeen met vaste bestanddelen die zich echter, afhankelijk van land, regio en zelfs individuele politicus, wisselend manifesteren.

Wat zijn die bestanddelen?

- Agressief nationalisme en/of ethnocentrisme, dat zich uitdrukt in xenofobie en vreemdelingenhaat.
- Racisme, meestal gefundeerd op een biologisch getinte wereldbeschouwing, terugkerend in etnische/culturele discriminatie.
- Antisemitisme, dat zich vertaalt in een open of bedekte vijandelijke houding tegenover het joodse volk, alsmede in een relativering van nazi-misdaden uit het verleden.
- Autoritarisme, strevend naar een krachtige leidersfiguur en een sterke staat.
- Een anti-egalitaire maatschappijopvatting waarbinnen een hiërarchische, 'organische' ordening domineert.
- Nadruk op de volksgemeenschap en de culturele homogeniteit daarvan.
- Een anti-pluralistische opvatting over politiek en samenleving, samenhangend met een wantrouwen tegen de democratie.
- Acceptatie van geweld als middel om sociale en politieke conflicten te beslechten.
- Een demagogische spreekstijl, waarbij politieke tegenstanders verbaal worden besmeurd.
- Absolutistische aanspraken op de waarheid, die maatschappelijke tolerantie sterk bemoeilijken.

3. Landelijk

Er gaat geen dag voorbij of ergens in het land zijn de zogenaamde Lonsdale-jongeren in het nieuws. Terecht is er voor hen veel aandacht, want er bevinden zich de nodige personen onder die grote maatschappelijke problemen veroorzaken. In veel gemeenten hebben zich groepen jongeren gevormd die een bedreiging vormen voor de samenleving. Ze belagen met enige regelmaat 'andere' burgers en hun eigendommen. Vooral mensen van niet-Nederlandse afkomst en islamieten zijn er het slachtoffer van. De media berichten regelmatig over nieuwe gewelddadigheden, variërend van beledigingen tot aanslagen. Nog veel meer misdragingen halen het nieuws niet, zo blijkt uit cijfers van onder meer de Anne Frankstichting en anti-discriminatiebureaus.

De vraag is natuurlijk in hoeverre Lonsdale-jongeren hiervoor verantwoordelijk zijn. En zijn jongeren die Lonsdale dragen per definitie extreem-rechts? De Nederlandse vlag, die zo vaak is terug te vinden op hun bomberjacks en websites, lijkt in die richting te wijzen. De Lonsdalers sluiten daarmee feilloos aan op de gabbercultuur van de afgelopen vijftien jaar. Bijna vanaf het begin werd deze cultuur gekenmerkt door onder meer kale hoofden, dure Australian-trainingspakken en Nike-sportschoenen. En Hollandse vlaggetjes dus. Maar de belangrijkste reden dat gabbers hun kleding vanaf begin jaren 90 -toen de housecultuur tot volle bloei kwam- opsierden met dergelijke vlaggetjes was vaak een andere. In de hele wereld werd house gemaakt, maar gabberhouse was een Nederlandse uitvinding. En daarop waren gabbers toen (en zijn de gabbers nu) trots. Slechts een deel van de gabbers hanteerde het vlaggetje als racistisch symbool. De Nederlandse gevoeligheid voor uitingen van nationalisme zorgde echter voor een golf van verontwaardiging. Veel gabbers gebruikten die ophef vooral om te shockeren en te provoceren, als typische tegendraadse puberreactie.

De huidige Lonsdale-jongeren zijn de opvolgers van de jaren-90-gabbers. Er zijn echter een paar uiterlijke verschillen. Toen rond 1997 half jong Nederland met een kaal hoofd rondliep, was voor de gabbers van het eerste uur de lol eraf. Ze legden hun dure trainingspakken in de kast en de meeste gabbers lieten hun haar groeien. Sommigen onder hen adopteerden geheel of gedeeltelijk de kledingstijl van de skinheads. Vooral kleding van het sportmerk Lonsdale, maar ook Fred Perry en Ben Sherman hadden aantrekkingskracht op deze doelgroep.

De skinhead-ideologie is een uit Engeland overgewaaid subcultuur die zijn hoogtepunten beleefde rond 1969 en in de jaren 80. Het was in eerste instantie een kruisbestuiving tussen Engelse arbeidersjongeren en Jamaicaanse 'rude-boys'. Deze skinheads hadden een bekend uniform: kaal hoofd, zwarte of groene bomberjacks, T-shirts met de naam van de favoriete band erop, spijkerbroeken met hoog opgerolde pijpen, Doc Martens of kisten en leger- c.q. camouflagekleding. De redenen dat gabbers deze kledingstijl overnamen zijn divers. Ten eerste telt dat het mooie, nette en sportieve kleding is. In de jaren 90 ging het Nederlandse jongeren over het algemeen voor de wind en dat wilden ze ook graag laten zien. In de tweede plaats misschien ook omdat Rotterdam, de bekermat van de hardcore, een echte arbeidersstad is. En gabbers komen voornamelijk uit hetzelfde sociale milieu als de eerste en tweede generatie skinheads. In de derde plaats omdat gabbers door hun bomberjacks toch al op één hoop werden gegooid met skinheads. Anno 2005 zijn hardcore en gabberhouse weer populair. Hardcore is dé dominante muziekstroming van dit moment, met honderdduizenden Nederlandse fans. De jonge aanhangers hebben de kledingstijl van hun voorgangers overgenomen.

Een groot deel van deze groep bestaat overigens uit meelopers. Ze volgen de nieuwe trends en kopiëren kleding en houding, zonder daar verder een diepere betekenis aan te geven. Net als de gabbers van de jaren 90 zien ook zij welke reacties ze daarmee uitlokken. Jongeren van 11 jaar met kisten en zwarte Masters of Hardcore-bomberjacks (hoewel ze nog veel te jong zijn om MOH-feesten te mogen bezoeken) zijn geen uitzonderingen. Daarmee wordt overigens wel het einde van deze subcultuur bespoedigd. Wat blijft er voor een 17-jarige nog over van het ruige Lonsdale-imago als hij 11-jarige 'Lonsdale-Kleuters' naast zich weet?

Naast bovengenoemde neutrale hardcore-liefhebbers zijn er ook jongeren die met Lonsdale een met name tegen alloctonen en islamieten gerichte boodschap willen uitdragen. Deze groep wordt door andere jeugdgroepen betiteld als nazi's. Die kwalificatie betekent overigens niet dat deze jongeren ook meteen aanhangers zijn van het nationaal-socialisme. Voor een 15-jarige heeft de term 'nazi' een veel minder zware lading dan voor de gemiddelde volwassene. Desondanks, hoe is het te verklaren dat Nederland zestig jaar na de bevrijding grote groepen jongeren kent die nazi's worden genoemd?

Volgens Johan Vermeeren, jongerenexpert van het Bureau Jeugdzaken van de politie Haaglanden, zijn de meeste gabbers afkomstig uit een conservatief sociaal milieu. Minderjarige gabbers bezoeken meestal het vmbo, de wat oudere gabbers zijn over het algemeen laaggeschoolde, werkende jongeren. Ze komen uit een milieu dat veranderingen schuwt en alles wantrouwt dat een bedreiging vormt voor de eigen, soms onzekere positie. Allochtonen worden door deze jongeren gezien als bedreiging voor hun eigen toekomst.

Daar komt bij dat de houding van veel Nederlanders ten opzichte van allochtonen sterk is veranderd. Het mogen-zeggen-wat-we-denken heeft sinds Pim Fortuyn veel aanhangers. Jongeren vormen daarop volgens Vermeeren geen uitzondering, met dat verschil dat jongeren in hun opvattingen, taalgebruik en overig doen en laten vaak extremer zijn dan volwassenen. Maar in beginsel verschillen deze jongeren dus weinig van de 1,6 miljoen Nederlanders die op de Lijst Pim Fortuyn hebben gestemd vanwege de spierballentaal van haar lijsttrekker over allochtonen. Het grootste verschil zit in de radicaliteit die kenmerkend is voor de jeugd. Overigens, een radicale mening hebben is één, die ook uitent iets anders. De laagdrempeligheid van een medium als internet en communicatiemiddelen als SMS maken het mogelijk om al dan niet anoniem tekeer te gaan tegen wie en wat je niet zint. En dat gebeurt dan ook vaak.

De belangrijkste drijfveer voor jongeren om zich in Lonsdale te hullen is het creëren van een identiteit. In de puberteit maken jongeren zich los van hun ouders en gaan ze op zoek naar hun eigen ik. Daarbij identificeren ze zich het gemakkelijkst met jongeren die op hen lijken. Gabber biedt nu dus een thuis aan blanke en over het algemeen lager opgeleide jongeren. Het feit dat jongeren zich het gemakkelijkst identificeren met jongeren die op hen lijken, houdt bijna automatisch in dat ze zich afzetten tegen andere, vaak allochtone jongeren. En die zijn met hetzelfde bezig. Groepen profileren zich en botsingen zijn het gevolg.

Gé Grubben van het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie (LBR) maakt onderscheid tussen jongeren die Lonsdale dragen, jongeren met extreem-rechtse gedachten en extreem-rechtse gedragingen. Hij schat hun aantal in heel Nederland op respectievelijk 100.000 Lonsdale-jongeren, 3.000 jongeren met extreem-rechtse gedachten en 300 extreem-rechtse jongeren. Het is een schatting en niet veel meer dan dat. De huidige jongerencultuur laat zich niet gemakkelijk in cijfers en vakjes vangen. Ons nog steeds beperkend tot Lonsdale-dragers en skinheads kunnen we concluderen dat de laatste twee door Grubben genoemde groepen regelmatig problemen veroorzaken. Vooral bij hen zijn ook de kledingitems te vinden waaraan een expliciete politieke betekenis is gegeven. Enkele voorbeelden:

- Rechtse skinheads maken hun Doc Martens vast met witte of gele veters (linkse gebruiken rode veters).
- Witte bretels kleuren goed bij die witte veters.
- Als shirts van Lonsdale onder een open jack worden gedragen, kan de oplettende toeschouwer de letters NSDA lezen: National Sozialistische Deutsche Arbeiter.
- Vooral in Duitsland is het zwarte poloshirt van Fred Perry populair. Het shirt is afgezet met een witte en rode bies. Zwart, wit en rood zijn de kleuren van de oude keizerlijke vlag.

Deze stereotypering dekt echter de lading niet volledig. Sommige extremistische jongeren hebben geen feeling met Lonsdale, hardcore en soortgelijke uitingen. Ook in andere jeugdscenes zijn notoire racisten te vinden, van hardrock- en mainstreamliefhebbers tot dragers van gothic-kleding. En al zal het aandeel extreem-rechts daar over het algemeen lager zijn dan in de Lonsdale-/skinheadwereld, het gaat te ver om alle radicaal-rechtse jongeren te benoemen tot dragers van dat ene Engelse sportkledingmerk. Om die reden wordt in de rest van deze quickscan niet meer gesproken over Lonsdale-dragers (uitgezonderd daar waar gesprekspartners hen als zodanig benoemen), maar over [extreem-rechtse] jongeren.

4. Regionale geschiedenis

4.1. Zaanstreek

De Zaanstreek is uniek. Uniek, omdat in de Zaangemeenten nooit rechts-extremistische vertegenwoordigers plaatsnamen in de vertegenwoordigende politieke organen, met uitzondering van de periode 1940-1945. De enige partij van dit chapter, de Centrum Democraten, hebben tot tweemaal toe (in de jaren 80 en 90) een voorzichtige poging gedaan om in Zaanstad aan de gemeenteraadsverkiezingen mee te doen, maar zagen daar vanaf na acties van anti-racisme-activisten. Sommige Zaankanters leiden daaruit af dat het in hun omgeving wel meeviel en -valt met het al dan niet georganiseerde racisme. Die conclusie is niet helemaal terecht.

Zo was er halverwege de jaren 80 in Zaanstad voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog sprake van georganiseerd rechts-extremisme. Begin jaren 90 ontmoetten deze vorm van politiek en een deel van de skinheadbeweging elkaar, niet veel later gevolgd door activiteiten van een grote groep door onder meer Centruumpartij '86 en Centrum Democraten geïnspireerde gabberhouse-aanhangers. De bekende extreem-rechtse skinhead Martin van de Grind trad in Zaanstad op als CD-voorman en slaagde er korte tijd in het voorzitterschap van de landelijke CD-jeugd in handen te krijgen. In zijn kielzog vestigden zich enkele beruchte Zeeuwse skinheads in Zaandam en Wormerveer. Na publiciteit over en misdrijven van Van de Grind en enkele van zijn vrienden -die leidden tot gevangenisstraffen en boetes- kozen de skinheads het hazenpad. Ze verhuisden halverwege de jaren 90 naar elders.

Zaanstad was in de jaren 90 langdurig een van dé gabbercentra van Nederland. Locaties als de Fun Factory in Zaandam (tegenwoordig Hemkade geheten) en Labyrint in Westzaan trokken honderdduizenden liefhebbers van het 'hakkuh en zaguh'. In Wormerveer bevond zich ID&T, Nederlands grootste producent van gabbermuziek en -feesten. Een van Nederlands succesvolste houseproducers, Patrick Prins, woonde in Zaandijk. En de razend populaire gabber Piet had zijn onderkomen in Wormerveer. Bovenstaande organisaties en personen hadden overigens geen enkele affiniteit met de racistische gabbers die hun muziek mooi vonden of hun feesten bezochten.

Na de ineenstorting van het hardcore-/gabbergenre, rond 1997, en het verbod van Zaanstad op grootschalige gabberparty's in de gemeente, in 2001, nam de aantrekkingskracht van Zaanstad als housecentrum af. Nog slechts een enkele keer ontspoorde de feesten. In november 2004 bijvoorbeeld lichtte het BD de politie in over de repeterende reclame die op de extreem-rechtse website Holland-Hardcore werd gemaakt voor hardcoreparty's in de Hemkade. Die reclame leverde sympathiebetuigingen op van jongeren die zich tooiden met pseudoniemen als 'Eigen_volk_eerst' en slogans als 'Holland Volland' en meedeelden langs te zullen komen. Berichten dat een extreem-rechtse partij als de Nationale Alliantie pogingen deed om via het uitgaanscircuit leden te werven, leidden niet tot de vaststelling dat dergelijke wervingsacties ook in de Zaanstreek plaatsvonden.

De gemeente Oostzaan kende halverwege de jaren 90 problemen met een groep jongeren die door getuigen afwisselend tot gabbers en skinheads werden bestempeld. Een 22-jarige Zaandammer van Turkse afkomst werd in 1994 door hen mishandeld, er verscheen racistische graffiti in het dorp, asielzoekers werden afgetuigd en er manifesteerde zich een groep jongeren die zich 'Oostzaans Blok' noemde en een afkeer van buitenlanders tentoonspreidde. In 1997 was het opnieuw raak. Tot twee maal toe vonden er vechtpartijen plaats, met respectievelijk de politie en met Turkse Zaandammers. De politie werd tot haar eigen ontsteltenis overladen met racistische scheldwoorden. Onder de daders bevonden zich enkele gabbers. Nadat er in Oostzaan een jongerenhonk werd geopend, keerde de rust terug. De afgelopen jaren was er niet of nauwelijks sprake van racistische incidenten door jongeren, afgezien van wat racistisch kladwerk. Wat wel opviel in Oostzaan was de relatief grote aanhang die de extreem-rechtse CD en de minder radicale LPF tijdens diverse Kamer- en Statenverkiezingen bleken te hebben.

De rustigste gemeente in het BD-werkgebied was Wormerland. Sinds de jaren 80, toen er in en rond het dorp regelmatig vechtpartijen waren tussen extreem-rechtse jongeren en jongeren uit de linkse hoek, waren er weinig spanningen. Afgezien van de 'normale' discriminatieklachten was er door de jaren heen zelden sprake van incidenten waarbij jongeren zijn betrokken. De overlast bezorgende jeugdactiviteiten beperkten zich in de jaren 90 en begin 21ste eeuw overwegend tot het aanbrengen van kwetsende graffiti.

4.2. Purmerend

Purmerend heeft in tegenstelling tot de Zaanstreek wel een geschiedenis van geïnstitutionaliseerd extreem-rechts. Onder leiding van de beruchte extremist Richard van der Plas wisten de Centrum Democraten in 1990 een zetel te veroveren in de gemeenteraad. De jonge Van der Plas was sinds 1988 actief lid van het Aktiefront Nationale Socialisten, een organisatie van neonazi's. Daarvoor was hij ook al lid van de Nederlandse Volks-Unie en het Jongeren Front Nederland, eveneens nazistisch georiënteerde clubs. In 1994 behaalde de CD zelfs twee zetels in de gemeenteraad. Van der Plas slaagde er in een kleine, maar redelijk trouwe groep volgers te verzamelen. Ze kwamen vooral uit de skinheadbeweging. Na diverse negatieve publicaties over en rechtszaken tegen Van der Plas stortte de CD in Purmerend in elkaar. In 1998 keerde de partij niet terug in de raad. Purmerend kende de afgelopen jaren nog wel het 'gebruikelijke' arsenaal aan bekladdingen met discriminerende graffiti. Een dieptepunt was verder de brandstichting in het gebouw van de islamitische vereniging Taâluf, die gehuisvest is aan de Luitstraat, medio oktober 2001. De daders zijn niet gevonden.

5. Huidige situatie

5.1. Reacties

De afgelopen jaren zijn in Nederland de spanningen tussen allochtoon en autochtoon opgelopen. De kloof is groter geworden, mede als gevolg van terrorisme en de reactie van sommige politici en media daarop. De Zaanstreek en Purmerend zijn niet aan deze trend ontkomen. Tussen 2003 en 2005 nam het aantal gevallen van 'harde' discriminatie toe. Discriminerende gedachten werden met enige regelmaat omgezet in daden. De uitkomst varieerde van beledigingen en leuzen op muren tot geweld tegen allochtonen en steun aan het nationaal-socialistische gedachtegoed. Het overgrote deel van dergelijke uitingen is toe te schrijven aan jongeren.

Op de volgende bladzijden laten wij een aantal personen aan het woord die beroepsmatig betrokken zijn bij het voorkomen en bestrijden van discriminerende activiteiten. Het BD heeft in de voorzomer van 2005 met meer betrokkenen gesproken over de huidige stand van zaken ten aanzien van extreem-rechtse jongeren in de regio, maar door onderstaande personen aan het woord te laten ontstaat een goed beeld van de kennis en ideeën bij uiteenlopende professionals van de politie, gemeenten, het onderwijs, het Jongerenwerk en justitie. Daarnaast is gesproken met een aantal jongeren, al dan niet actief binnen extreem-rechts. Hun inbreng was alleen mogelijk op basis van anonimiteit, iets dat het BD heeft gerespecteerd. De bevindingen van de jongeren hebben her en der in dit document een plaats gekregen.

5.2. Jongerenwerk/Straathoekwerk

Volgens jongerenwerker Coen Bot (nu werkzaam in Krommenie en voorheen in Westerwating, Wormerveer, de Rosmolenwijk en Assendelft) is er voornamelijk in 'conservatievere' gebieden als Assendelft en de Rosmolenwijk een grote(re) extreem-rechtse aanhang onder jongeren te vinden. Dit wijdt hij aan het feit dat er een ons-kent-ons-sfeer hangt in deze kleine dorpskernen/ arbeiderswijken. Hierdoor ontstaat volgens hem relatief snel een xenofobe houding tegenover alles wat niet binnen dat sfeertje past.

Het feit dat jongeren aangetrokken worden door het rechts-extremisme kan volgens Coen Bot drie oorzaken hebben. Dergelijk gedrag komt ten eerste vanuit de ouders. Als er thuis gesproken wordt over *die* Turken en *die* Marokkanen nemen sommige jongeren dat over. Ook speelt de negatieve beeldvorming in de media een belangrijke rol bij hun denk- en handelwijze. En de laatste belangrijke oorzaak van het ontstaan van 'fobieën' is volgens Bot de groepsvorming onder zowel blanke als gekleurde jongeren.

"Nee, al die klote Marokkanen hier."

Antwoord van 16-jarige op de vraag waarom hij niet meer naar het jongerencentrum komt, Krommenie

Bot meent dat er niet alleen sprake is van een reactie van blanke op gekleurde jongeren, maar ook vice versa. Je hoort bij een groep en dat is erg belangrijk. Als een Marokkaanse jongere te veel 'verwesterd' is, krijgt hij van sommige landgenoten het verwijt dat hij 'verkaast' (lees: vernederlandst) en soms wordt zo'n jongere door andere Marokkanen buiten de groep gesloten. Dit sterke groepsgevoel versterkt het wij-tegen-zijgevoel, aldus Bot. Volgens hem is het een groot probleem dat jongeren met een kleurtje door zowel de goegemeente als de overheid nog steeds worden beschouwd als 'allochtoon', terwijl een groot aantal van hen een Nederlands paspoort heeft en zich ook Nederlander voelt. Hierdoor worden ze naar elkaar toe gedreven. Dat bevordert de integratie niet en daardoor kan de angst over anderen toenemen.

Ook het feit dat er subsidies bestaan voor bijvoorbeeld computercursussen en taal- en fietslessen voor allochtonen, en er speciale plekken en feesten zijn voor bepaalde doelgroepen vergroot volgens Bot het gevoel van ongelijkheid.

"Waarom krijgen buitenlandse vrouwen gratis computerles, terwijl wij ons blauw betalen voor hetzelfde."

Regelmatig terugkerend thema in de buurtcentra

Zowel Henk Huisman (jongerenwerker in Wormerveer) als het Straathoekwerk melden dat er in Wormer, Wormerveer en Krommenie problemen zijn met jongeren die extreem-rechtse sympathieën hebben. Het is alleen moeilijk om precies helder te krijgen hoeveel jongeren het

betreft, aangezien ze niet op één plek blijven, maar zich in kleinere groepen tussen de verschillende dorpskernen bewegen. Hun aantal wordt door Huisman geschat op ongeveer dertig, waarvan een handjevol de harde kern vormt. Die kern bestaat meestal uit iets oudere jongeren, die binnen de groep erg dominant zijn. Ze zijn rond de 18 of ouder, terwijl de groep er omheen 13-17 jaar oud is. Deze harde kern is volgens Huisman ook bewuster bezig met extreem-rechtse ideeënvorming. Er zijn geen aanwijzingen dat deze groep een organisatie vormt. Onderlinge contacten worden gelegd als gevolg van de kledingcode (Lonsdale, kistjes enz.). Zodoende komen de jongeren op straat of tijdens het uitgaan met elkaar in aanraking. Ze houden contact via internet en op straat. Ook 'hangt' er een grote groep van deze jongeren rond de streetraces in Wormerveer, aldus Henk Huisman. Overigens maken volgens hem niet alleen blanke, Nederlandse jongeren deel uit van intolerante subculturen. Ook allochtone jongeren opereren steeds vaker in groepen en die zijn lang niet altijd tolerant ingesteld. Het probleem van groepjesvorming is het grootst bij de vmbo-scholen, zowel bij de blanke als de gekleurde jongeren.

Huisman noemt het een opmerkelijke zaak dat het intolerante gedrag van deze jongeren soms wordt bevorderd (hij gebruikt zelfs het woord 'vergiftigd') door de opa's en oma's. Er is volgens hem bij deze oudere generatie veel intolerantie aanwezig ten aanzien van andere bevolkingsgroepen. Deze houding wordt doorgegeven aan de jongeren. Overigens komt deze intolerantie van de grootouders vooral voort uit de angst voor het onbekende. Als ze bijvoorbeeld bij de receptie van het buurthuis in contact komen met een Turkse vrouw of bij de bar worden geholpen door een Marokkaanse man is de angst vaak in één keer weg.

5.3. Politie

Jim Gouwen (politie Zaanstreek-Waterland, afdeling Jeugdzaken) is van mening dat de media een belangrijke rol hebben bij het extremer worden van jongeren. Dat geldt volgens hem zowel voor extreem-rechtse autochtone als voor allochtone jongeren. Ze zitten allebei in een verdomhoekje. Zoals niet elke moslimjongere een terrorist is, is niet elke 'Lonsdale-jongere' een racist, maar door de negatieve berichtgeving over deze twee groepen trekken ze zich allebei terug in de eigen, vertrouwde omgeving en worden ze extremer in hun opvattingen, met een negatieve spiraal tot gevolg.

Bij 99% van de 'Lonsdale-jongeren' is volgens Gouwen helemaal geen sprake van rassenhaat, maar is er een probleem van wederzijds onbegrip. Hij vindt dat er meer aandacht moet komen voor overleg tussen jongeren. De oorzaken van extremisme liggen zijns inziens dan ook niet in rassenhaat of racisme, maar zijn het gevolg van 'normale' fenomenen bij jeugdculturen, het 'wij tegen zij'. Dat kan bestaan uit de Krommenieërs tegen de Assendelvers, het platteland tegen de stad, punkers tegen kakkers enzovoort. Jongeren horen graag bij een groep en botsen vaak met andere groepen.

Een andere oorzaak van mogelijke problemen ligt volgens Gouwen bij de ouders. Dit is tweeledig: ouders hebben negatieve denkbeelden over bevolkingsgroepen. Jongeren nemen vaak meningen van de ouders over, maar uiten deze opinies ongenueanceerder. Anderzijds zetten ze zich graag af tegen hun ouders en nemen om die reden radicale stellingen in. Omdat ouders vaak weinig afweten van de symboliek (zie bijlage 1), hebben ze niet door dat hun kinderen rechts-extremistische gedachten uiten. Ze herkennen de betekenis niet als er op de kamer van hun kinderen een groot Keltisch kruis hangt met daarbij de cijfers '88'. Het gevolg is dat ze zelf vaak schrikken als ze geconfronteerd worden met de gedachtegang van hun kinderen.

Volgens Henk Fonteyn (wijkteamchef Purmerend-Overwhere) voelen jongeren sinds 2004 meer maatschappelijke ruimte om discriminerende dingen te zeggen. Dit heeft te maken met de moord op Van Gogh en doordat er in Purmerend een steekpartij is geweest tussen Somalische en extreem-rechtse jongeren. Die laatste groep treedt volgens hem op in een bepaald verband. Er is sprake van belediging, opruiing en provocaties. Zowel de politie als burgers ontvangen hierover signalen. Op de Koemarkt richt de extreem-rechtse groep zich tot allochtonen. De politie controleert deze groep jongeren inmiddels. Fonteyn noemt het voorbeeld van een meisje dat zei: "Alle allochtonen moeten geëxecuteerd worden."

De politie heeft bij deze jongeren en hun ouders huisbezoeken gedaan om hen duidelijk te maken dat de politie weet waarmee zij bezig zijn. De meeste ouders schrokken er van. Een kwart van de ouders interesseerde het niet.

5.4. Jongeren

Uit interviews met verschillende jongeren komt naar voren dat er vooral in Assendelft een groep 12 tot 21-jarigen zou zijn met extreem-rechtse sympathieën. Sommigen spreken zelfs over groepen

van 50-200 Assendelftse jongeren met rechts-extremistische gedachten. De harde kern zou enkele tientallen jongeren omvatten. Als reden voor de concentratie in Assendelft geven de gesprekspartners op dat daar een grote ons-kent-ons sfeer heerst. Ook in Wormer zou zich een groepje jongeren met vergelijkbare sympathieën bevinden, aldus enkele gesprekspartners. Gezien de grote verschillen binnen de genoemde cijfers en het niet nader kunnen duiden van exacte locaties, gedachtegoed en andere 'harde' gegevens door de geïnterviewden zijn de genoemde aantallen niet betrouwbaar te noemen. Om die reden blijven ze verder in dit rapport buiten beschouwing. Wel kan worden geconcludeerd dat de bevindingen van deze gesprekspartners ten aanzien van de genoemde dorpen overeenkomen met de bevindingen van de andere geïnterviewden.

6. Internet en graffiti

In de 'Monitor Racisme en extreemrechts' (november 2004) uiten onderzoekers van de Anne Frank Stichting hun zorgen over de talloze extreem-rechtse internetfora. Zij schrijven: "Steunbetuigingen aan geweld zijn op deze fora veelvuldig voorgekomen en ook meer of minder verkapte oproepen tot geweld zijn te lezen geweest. Op 'Holland-Hardcore' maakt men zich vrolijk over asielzoekers die verdrinken omdat zij niet kunnen zwemmen. Stormfront vormt een podium waar een niet te tellen aantal racistische uitlatingen wordt gedaan. Alleen als er wordt aangezet tot geweld, wordt er een beetje afgeremd."

Een extreem-rechtse site als Holland-Hardcore heeft inmiddels een kleine 5000 leden. Sinds juni 2004 zijn er bijna vier miljoen pagina's opgevraagd bij deze hatesite. De Amerikaanse website Stormfront trekt dagelijks tegen de 40.000 bezoekers, waarvan 18,5% uit Nederland komt. "Stormfront is de enige plek waar je je mening als rechts-extremist openlijk kan uiten", laat de 19-jarige Nederlandse gebruiker Orion88 weten.² Helaas is dat niet zo. Het aantal websites waarop zonder problemen uiterst rechtse of zelfs nazistische boodschappen kan worden geplaatst is inmiddels ontelbaar. Zo bestaan er alleen al minstens vijftien Nederlandstalige extreem-rechtse webfora. Het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) meldt in haar jaarverslag over 2004 dat discriminatie op het Nederlandse deel van internet steeds vaker voorkomt en een onderschat probleem is. Het aantal meldingen dat het MDI ontving, steeg van ruim 1200 in 2003 naar ruim 1800 een jaar later. In alle categorieën is een stijging waar te nemen. Anti-semitisme blijft echter de grootste categorie.

Volgens Willem Hart (anti-fascistische onderzoeksgroep Kafka) is het 'beangstigend hoe makkelijk jongeren via hatesites worden beïnvloed en gemobiliseerd. De berichten erop zijn heel selectief. Het is een gevaarlijk en groot probleem'. Hij vindt het niet verwonderlijk dat uit het deelnemersveld van Holland-Hardcore een aantal personen is overgegaan tot gewelddadige acties, waaronder brandstichting in een islamitische school.³

Ook een toenemend aantal Zaanse en Waterlandse jongeren weet de weg naar de extreem-rechtse internetfora te vinden. Er zijn verder de nodige discriminerende uitingen gevonden op verder overigens onschuldige websites als Zaanzone, CU2 en Partyflock. Deze gehanteerde uitingen verschillen qua intensiteit en vorm. In veel gevallen spreekt de tekst voor zich:

"Lievalingsdingen: Mein Kampf
Hobby's en interesses: Extreem rechts
Lievalingscitaat: Adolf Hitler is still alive. I slept with him last nights."

"Ergere dingen dan joden of islam bestaat niet."

Citaten van verschillende Zaanse jongeren op internet

In andere gevallen wordt er door Zaanse en Purmerendse jongeren gebruikgemaakt van illustraties en foto's. Soms subtiel:

² Trouw, 25 april 2005

³ Ibidem

Vaak wordt er verwezen naar het stuk uit deze film waarbij een donkere man op gruwelijke wijze wordt doodgetrapt. Dit zou 'het leukste stuk uit de film' zijn. American History X is overigens een film met een anti-racistische boodschap, maar die ontgaat veel kijkers.

Soms een stuk minder subtiel:

Siegheilende jongeren uit Wormerveer. De jongen rechts is mede vanwege deze op internet geplaatste foto veroordeeld tot 80 uur dienstverlening (waarvan 40 voorwaardelijk). De ander -overigens gekleed in een Lonsdale-shirt- is (nog) niet veroordeeld.

Een 14-jarige Assendelver op een Zaanse website. Hij meldt ook dat hij 'negers haat omdat ze stoer doen'.

Aanhangers van het extreem-rechtse gedachtegoed maken op internet veelvuldig gebruik van cijfer- en lettercombinaties die verwijzen naar het nationaal-socialisme en aanverwante ideologieën. Zo staan de cijfers 18 en 88 respectievelijk voor Adolf Hitler en Heil Hitler (waarbij de 1 verwijst naar de A, de eerste letter van het alfabet, en de 8 naar de H). Andere voorbeelden zijn 192 (Adolf is back), 3x11 of 311 (Ku Klux Klan), 25 (Blut und Ehre), 28 (Blood & honour) of 2YT4U (Too white for you). Meer van deze afkortingen staan in bijlage 2.

De codes worden gebruikt in nicknames, emailadressen of als handtekeningen in fora. Zo noemde een Zaanse jongere op de populaire Zaanse digitale ontmoetingsplaats ZaanZone.nl zich Totenkopf88. Waarbij de 88 dus staat voor 'Heil Hitler' en Totenkopf verwijst naar een divisie van de SS.

De afgelopen drie jaar heeft het Bureau Discriminatiezaken actie ondernomen tegen 24 jongeren die op internet flink over de schreef gingen (zie ook bijlage 1). Het BD heeft daarbij de lat hoog gelegd (door zich met name te richten op nazistische uitingen), alleen al omdat de werkbelasting anders te groot zou worden. In bijlage 1 is een overzicht te vinden van de uitingen waartegen actie is ondernomen.

6.1. Graffiti

Het woord graffiti staat voor 'opschrift op muren'. Graffiti veroorzaakt schade aan panden of andere objecten, schade die helaas niet altijd te verzekeren is en daarom een hoge kostenpost is voor zowel particulieren als gemeenten. Bovendien leidt graffiti vaak tot onveilige gevoelens en bevordert het de verloedering van de omgeving.

Er is sprake van discriminerende graffiti wanneer in bekladdingen of via plakacties de volgende uitingen worden aangetroffen:

- Symbolen, afkortingen of leuzen die op een discriminerende wijze beledigend zijn of die aanzetten tot haat tegen of discriminatie van mensen wegens hun etnische, raciale, religieuze, culturele of nationale herkomst.
- Symbolen, afkortingen of leuzen die veelvuldig gebruikt worden door rechts-extremistische partijen en organisaties en daarmee verwijzen naar, dan wel synoniem zijn voor een discriminerend gedachtegoed.

De kans is groot dat de aangetroffen graffiti is aangebracht door jongeren. De overgrote meerderheid van de daders die zijn betrapt, bestaat uit personen tot 21 jaar. Graffiti is een uitingsvorming van en vaak baldadigheid door jongeren. In de Zaanstreek en Purmerend wordt regelmatig discriminerende (meestal racistische) graffiti aangetroffen. Enkele voorbeelden hiervan zijn hierna te vinden.

Hemkade Zaandam

Nieuw te bouwen jongeren centrum Purmerend

7. Schatting van aantallen

Het is moeilijk om tot in detail weer te geven hoeveel jongeren in de Zaanstreek en Purmerend extreem-rechtse sympathieën hebben c.q. uitdragen. De meldingen die het BD hierover ontvangt zijn niet volledig. Hetzelfde geldt voor de informatie die de politie, gemeenten, straathoekwerkers en andere experts hebben. Er vindt geen centrale registratie plaats van jongeren die de discriminatiewetgeving overtreden. Daar waar het strafrecht een rol speelt (bijvoorbeeld via het discriminatie-artikel 137), wordt het aangetroffen probleem dan wel misdrijf regelmatig ondergebracht onder andere wetsartikelen die eveneens van toepassing zijn (bijvoorbeeld belediging of openlijke geweldpleging). Daar komt bij dat de huidige generatie extremisten nauwelijks georganiseerd is via bijvoorbeeld politieke partijen. Er wordt veelal individueel geopereerd, vaak via de computer, of in ad-hocgroepen.

Door het gebrek aan harde registratiecijfers is het niet mogelijk om betrouwbare cijfers te geven over de omvang van het rechts-extremisme in de regio. Het blijft bij schattingen, gebaseerd op de informatie die voorhanden is bij de diverse deskundigen, op internet, via aangetroffen graffiti, et cetera. In de volgende alinea's wordt een overzicht gegeven per deelgebied.

7.1. Zaanstreek-noord

In de noordelijke Zaanstreek (Assendelft, Krommenie, Wormer en Wormerveer) is een relatief grote groep jongeren aanwezig met extremistische ideeën en/of gedragingen. Deze groep blijft niet op één plek, maar zwerft tussen de dorpskernen. Politie, Straathoekwerk en Jongerenwerk schatten dat het in Krommenie, Wormerveer en Wormer gaat om 30-50 jongeren. In Assendelft zouden het er ook zo'n 50 zijn. Volgens de politie, Straathoekwerk en Jongerenwerk bestaat een ruime meerderheid daarvan uit meelopers. Er is een kleine harde kern die verdergaande rechts-extremistische gedachten heeft. Deze leden zouden op één hand te tellen zijn. Voor zover bekend bij de gesprekspartners zijn er geen rechts-extremistische jongeren actief binnen politieke partijen of organisaties met een discriminerende doelstelling.

Over het jaar 2004 heeft de politie op basis van een beperkt aantal trefwoorden (als Lonsdale, nazi, racisme en dergelijke) geselecteerd hoe vaak er binnen de politieregio melding is gedaan van discriminerende activiteiten. Daaruit kwam naar voren dat Zaanstreek-noord hoger 'scoorde' op het gebied van klachten over discriminerend gedrag door jongeren dan de zuidelijke Zaanstreek, hoewel het laatste gebied meer inwoners telt. In Purmerend werden overigens ruim twee keer zoveel aangiften en mutaties geteld als in Assendelft, Krommenie, Wormerveer en Wormer.

Deze gegevens komen overeen met de BD-informatie. Uit de cijfers van het Bureau Discriminatiezaken komt naar voren dat verhoudingsgewijs veel jongeren uit Zaanstreek-Noord zich vooral via internet tegen 'vreemde invloeden' keren. Van de 24 jongeren tegen wie het BD de afgelopen twee jaar op dit terrein actie ondernam, woonden er 13 in de noordelijke Zaanstreek. Een overzicht daarvan is te vinden in bijlage 1. Daar bovenop trof het BD een veel grotere groep uit deze regio aan die zich in 'mildere' termen uitte tegen met name allochtonen en islamieten. Veel van de aangetroffen jongeren bleken elkaar te kennen (vooral van school of het uitgaansleven). In bijna alle gevallen werd er gerefereerd aan de muzikale voorliefde voor hardcore en aanverwante stromingen. Een aantal jongeren verwees daarnaast naar het Street Force Team. Dat stemt overeen met de constatering van jongerenwerker Henk Huisman over de belangstelling van een aantal radicale jongeren voor het straatracen.

Dit relatief hoge aantal radicale jongeren in het noorden van de Zaanstreek valt te verklaren uit het zogenaamde plattelandsconservatisme. De betreffende jongeren wantrouwen vaak datgene wat een bedreiging vormt voor de eigen, soms wankelende positie. Veel jongeren komen vaak niet verder dan het eigen dorp, met als gevolg dat er een wij-tegen-zijnsfeer ontstaat.

7.2. Zaanstreek-zuid

In het meer stedelijke Zaandam, Koog aan de Zaan, Zaandijk en in Westzaan en Oostzaan speelt de aanwezigheid van extreem-rechtse jongeren volgens de politie en Straathoekwerk een stuk minder dan in het noorden. Er zijn groepen jongeren die aan de uiterlijke kenmerken voldoen: Lonsdalekleden, kistjes, opgerolde strakke spijkerbroeken en kaal hoofd. Er zijn in tegenstelling tot Zaanstreek-Noord geen grote groepen en voorsnog uitte ze zich niet rechts-extremistisch. Ook op internet is in het verhouding het aantal jongeren uit Zaanstreek-Zuid dat zich rechts-extremistisch uitte een stuk minder. Het BD heeft alleen in Westzaan een bovengemiddeld aantal digitale racisten en nationalisten aangetroffen.

7.3. Purmerend

Purmerend springt er in negatieve zin uit. Zowel wat betreft de aangetroffen hoeveelheden discriminerende graffiti als het aantal incidenten veroorzaakt door intolerante jongeren scoort Purmerend relatief en absoluut hoog ten opzichte van de Zaanstreek. In hoeverre de problemen in Purmerend groter zijn dan elders in Nederland is niet duidelijk. Landelijk en regionaal staat het (vergelijkend) onderzoek naar de omvang van de problematiek nog in de kinderschoenen. Slechts af en toe is er sprake van gemeenten die met meer of minder harde cijfers naar buiten komen.⁴ De vaste groep jonge Purmerenders die zich rechts-extremistisch uit, bestaat volgens politiewijkteamchef Henk Fonteyn uit 40-60 personen. Hiervan is het overgrote deel minderjarig. Daarnaast is er volgens de politie en de gemeente een groep van zo'n 600 meelopers in de leeftijd 14-18 jaar. De jongeren komen uit alle maatschappelijke lagen en bezoeken overwegend feesten met hardcore-muziek. In Purmerend is sprake van vechtpartijen met allochtonen, in het straatbeeld aangebrachte nazisymbolen en het uiten van discriminerende taal. Volgens burgemeester L. Verbeek is er binnen de harde kern sprake van een 'militair cultuurtje' en 'een ontkenning van de holocaust'.

Het BD heeft tot nu toe vrij weinig onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van radicale Purmerendse jongeren op internet. Het beeld hierover is dus verre van representatief. Afgaand op de politie-informatie kan echter wel worden geconcludeerd dat, net als in vooral de noordelijke Zaanstreek, een vrij grote groep Purmerenders zich discriminerend manifesteert op internet.

---

⁴ Zo zou rond Stadskanaal in juni 2005 sprake zijn van ongeveer 200 jongeren met extreem-rechtse sympathieën, terwijl de gemeente Krimpen begin juli 2005 meldde dat de harde kern van radicaal-extremistische jongeren ('echte, ideologische Lonsdalers') daar in twee jaar tijd was gestegen van tien naar zestig. Daarnaast zouden er in Krimpen 110-120 jongeren zijn met rechts-extremistische sympathieën.

8. Organisatie

De Nederlandse inlichtingendienst AIVD gaf in haar laatste jaarverslag antwoord op de vraag of er binnen de rechts-extremistische jongerencultuur een vorm van organisatie bestond. Het antwoord van de AIVD was negatief. In haar rapport *'Lonsdale-jongeren' in Nederland*, dat op 11 juli 2005 werd gepresenteerd, borduurt de AIVD voort op deze stelling. Het overgrote deel van wat de AIVD betitelt tot Lonsdale-jongeren zou geen overtuigde rechts-extremistische ideologie aanhangen. Ongeveer 5% zou behoren tot de harde kern die wel rechts-extremistische denkbeelden aanhangt en verspreidt. Een deel daarvan zou lid zijn extreem-rechtse partijen en organisaties. Aantallen noemt de dienst overigens niet. Volgens de inlichtingendienst blazen 'de media' en sommige politici de problemen met extremistische jongeren op. De AIVD vindt niettemin wel dat er sprake is van een serieus probleem. De grootste dreiging zit volgens de dienst in de tegenstelling tussen allochtone en autochtone jongeren, die op termijn een bedreiging kunnen vormen voor de cohesie van de Nederlandse samenleving.

Volgens Willem Hart van onderzoeksgroep Kafka is er bij deze onderzoeksgroep sprake van een nieuwe, moderne organisatievorm. Het gaat volgens Hart om een digitale rebellenclub met een landelijk netwerk. Een goed voorbeeld is het eerdergenoemde Holland-Hardcore. Op deze website zijn bijna 5.000 leden actief, waarbij de dienst wordt uitgemaakt door een kleine groep uiterst radicale jongeren. Deze zijn in staat aanhangers te mobiliseren voor acties, jongeren door het hele land met gelijke ideeën in contact te brengen met elkaar en hen een zekere mate van ideologie bij te brengen.

Voor wat betreft haar eigen werkgebied kan het Bureau Discriminatiezaken zich vinden in de woorden van Hart aangaande de moderne organisatievormen die jongeren hanteren. Ook in de Zaanstreek en Purmerend is er geen sprake van traditionele organisatievormen via verenigingen met eigen onderkomens en statuten. Er zijn voor zover bekend (nog) geen extreem-rechtse politieke partijen als Nieuw Rechts, Nationale Alliantie of de Nederlandse Volks Unie actief in beide regio's. Maar in beide regio's zijn wel veel jongeren te vinden op websites als Holland-Hardcore, Stormfront en (soms) eigen extreem-rechtse internetsites. Men reageert op elkaar via websitefora. Er worden afspraken gemaakt via MSN en GSM. Veel rechtse jongeren blijken elkaar te kennen uit het onderwijs of het uitgaansleven. En ze refereren aan ontmoetingen bij streetraces en hardcoreparty's. De organisatie steekt, kortom, anders in elkaar dan voorheen, maar is daarom niet minder aanwezig.

9. Oorzaken

Er is de afgelopen jaren vrij veel onderzoek gedaan naar de mogelijke oorzaken van de sympathieën voor extreem-rechts onder jongeren. Opvallend is dat een groot aantal verschillende oorzaken worden genoemd. Hieronder volgt een selectie van de aangetroffen motieven. De volgorde is willekeurig.

9.1. Ouders

Ouders hebben grote invloed op het gedrag van hun kinderen. Sommige ouders hebben zelf racistische ideeën en dragen dit gedachtegoed over op hun kinderen. Het is uiteraard niet zo dat iedere jongere met extreem-rechtse sympathieën ook racistische ouders heeft. Vaak weten ouders niets van de activiteiten van hun kind. Zeker als ze niet door hebben wat hun kinderen uitspoken op internet of als er gebruik wordt gemaakt van cryptische symboliek. Vaak schrikken ouders als ze geconfronteerd worden met de denkbeelden van hun kinderen.

9.2. Gewijzigde houding

Wanneer vice-premier Zalm woorden uit over de 'oorlog tegen het moslim-extremisme', de voormalige Amsterdamse wethouder Oudkerk het heeft over 'kut-Marokkaantjes', Kamerlid Hirsi Ali zegt: 'Mohammed was een perverse tiran en een pedofiel' en haar collega Wilders roept: 'Ik ga er als eerste met cement en stenen heen om die moskeeën dicht te metselen', is het niet gek dat jongeren dit als normaal taalgebruik gaan zien en er soms ook naar handelen. Zo gaf een van de jongeren die in Uden een molotovcocktail in een islamitische basisschool gooide daarvoor als reden 'dat het toch oorlog was tegen de moslims'.

9.3. Groepsvorming

Door de maatschappelijke verharding keren zowel sommige autochtone als allochtone jongeren zich naar binnen, met intolerantie en onbegrip tot gevolg. Voor zowel Lonsdalers als met name jonge islamieten en Marokkanen geldt dat ze vaak negatief in het nieuws komen, wat het 'terugtrekeffect' alleen maar groter maakt.

9.4. Kennis multiculturele samenleving

Deze oorzaak sluit goed aan bij de vorige. Het spreekwoord 'onbekend maakt onbemind' is hier van toepassing. In dorpen als Wormer, Westzaan en Assendelft bestaat vaak een wantrouwende basishouding ten aanzien van de 'buitenwereld'. De mensen in deze overwegend blanke gebieden kennen elkaar meestal goed. Alles wat de onderlinge banden en sfeer 'bedreigt', wordt als ongewenst ervaren. Ook hebben deze jongeren het minst te maken met mensen uit andere culturen, omdat ze hun eigen woongebied vaak weinig verlaten.

Voor Purmerend geldt een ander verhaal. De meeste Purmerenders zijn 'import', veelal uit Amsterdam. Sommige Amsterdammers hebben de hoofdstad verlaten, juist omdat ze van mening waren dat daar de afgelopen decennia te veel buitenlanders kwamen wonen. Nu Purmerend ook verkleurt, hebben ze daar moeite mee. Deze negatieve basishouding heeft vaak zijn uitwerking op de kinderen van deze 'migranten'.

9.5. Jeugdcultuur

Jongereculturen kenmerken zich nogal eens door extreem gedrag. Via gedrag, muziek en kleding worden voorkeuren en antipathieën kenbaar gemaakt. Dat gold bijvoorbeeld voor de punk- en de skabeweging en dat geldt nu voor de gabbers/Lonsdalers. Tussen 12 en 19 jaar is er een piek in negatieve meningen over buitenlanders. In die leeftijd hebben jongeren vaak vooroordelen nodig om hun identiteit te bevestigen. Vanaf zeventien jaar nemen de vooroordelen over het algemeen weer af, omdat jongeren langzaam gesetteld raken. Jongeren in die leeftijd bevinden zich met één been in de dominante volwassenencultuur en met het andere in hun eigen jeugdcultuur. Ten opzichte van de volwassenencultuur, waarin onderwerpen centraal staan als aanpassen, presteren, hard werken, zelfbeheersing, langetermijnperspectief en carrière is de jeugdcultuur informeel, hedonistisch en afgestemd op de korte termijn. Een belangrijke bouwsteen en een samenbindend principe van de jeugdcultuur is de al genoemde imitatiedrang die jongeren ten opzichte van elkaar hebben. Erbij horen, dat wil zeggen, bij andere jongeren horen is heel belangrijk.

9.6. Historisch besef

Veel van de onderzochte jongeren maken gebruik van kretologie. Ze hebben nauwelijks een besef wat ze zeggen als ze het hebben over de Tweede Wereldoorlog. Het gebruik van de logo's en termen uit Nazi-Duitsland heeft niet de lading die geldt voor de meeste ouderen. De Tweede Wereldoorlog is voor deze groep simpelweg verre geschiedenis, waarmee je kunt doen wat je wilt.

9.7. Opleidingsniveau

Uit diverse onderzoeken (onder meer van de AIVD) blijkt dat veel jongeren die 'spelen' met het extreem-rechtse gedachtegoed een vmbo-opleiding volgen of een meestal laag geschoolde baan hebben. Dit zijn ook de jongeren die sociaal het zwakst staan. Ze komen nogal eens uit milieus die veranderingen schuwen en alles wantrouwen wat een bedreiging vormt voor de eigen, soms instabiele positie. Allochtonen worden door deze jongeren gezien als bedreiging voor hun toekomstige huisje-boompje-beestje.

9.8. Internet/SMS

Internet is natuurlijk niet de oorzaak van haat en discriminatie, maar alleen maar het nieuwste middel om dergelijke gevoelens te presenteren. Met de populariteitsgroei van internet groeide ook het misbruik ervan. Het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) meldt in haar jaarverslag over 2004 dat discriminatie op het Nederlandse deel van het internet steeds vaker voorkomt en een onderschat probleem is. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld SMS'jes. Het is voor jongeren een stuk makkelijker geworden om anoniem en ongenueanceerd racistisch tekeer te gaan en daarbij medestanders te vinden.

10. Conclusies

Reagerend op de conclusie in het AIVD-onderzoek *'Lonsdale-jongeren' in Nederland* dat 'slechts' 5% van de Lonsdale-jongeren er extreem-rechtse denkbeelden op nahoudt, stelt Rob Witte (multicultureel instituut Forum): "Het gaat om een prominente subcultuur bij de jeugd. Als de AIVD zou concluderen dat 5% van de islamitische jongeren radicaliseert, zou iedereen zich een ongeluk schrikken."⁵ Het Bureau Discriminatiezaken onderschrijft deze stelling. De subcultuur die samenhangt met het gebruik van Lonsdale-kleding, hardcore en dergelijke is dominant in Nederland en herbergt vele honderdduizenden jongeren. Uitgaand van die -overigens niet onderbouwde- 5% met radicale gedachten en (soms) gedragingen spreken we nog altijd over duizenden personen.

Het is echter wel belangrijk om een paar dingen uit elkaar te halen. Ten eerste hebben, zoals ook de AIVD en andere onderzoekers terecht concluderen, niet alle 'Lonsdale-jongeren' c.q. gabbers rechts-extremistische sympathieën. Een ruime meerderheid van de Lonsdale-jongeren die aan alle uiterlijke kenmerken voldoen, zoals Lonsdale-kleren, kisten, kaalgeschoren hoofd en opgerolde spijkerbroek, heeft helemaal geen behoefte zich te voegen naar rechts-extremistische ideologieën. Hetzelfde geldt uiteraard voor de overgrote meerderheid van de jongeren die niet voldoen aan deze beschrijving van het uiterlijk. De AIVD schrijft echter ook dat 'binnen de gabbercultuur xenofobie, nationalisme en frustratie over de multiculturele samenleving breed gedragen gevoelens zijn'. En verder: "Voor het overgrote deel van de gabbers geldt dan ook dat er weliswaar sprake is van een rechts-extreme *houding*, maar niet van een rechts-extremistische *ideologie* of sympathie. Ook van racisme in de betekenis van het handelen vanuit beredeneerde overwegingen van biologische inferioriteit is binnen deze jongerengroepen geen sprake."

Dit onderscheid ten spijt maakt het op straat of op school niet uit of de ideeën en gedragingen ideologisch zijn onderbouwd. Het Bureau Discriminatiezaken gaat in de eerste plaats uit van de slachtoffers, niet van de daders. Op het moment dat er een incident plaatsvindt, heeft het slachtoffer er over het algemeen weinig baat bij te weten dat de dader niet ideologisch gemotiveerd is. Het effect op het slachtoffer blijft namelijk hetzelfde, ongeacht de lading die de dader geeft aan zijn/haar daad. Daar komt bij dat het ontbreken van een onderliggende ideologie politiek gezien wellicht geruststellend is, maar dat deze jongeren geen (partijpolitieke) redenen hebben om zich fatsoenlijk voor te doen. Ze kennen vaak minder remmingen, in tegenstelling tot politieke organisaties. Zoals het LBR schrijft: "Sterker nog, zij ontleen hun imago aan hun uitlatingen en daden."⁶

Er is volgens de AIVD dus wel sprake van een breed gedragen gevoel van onbehagen. Onbehagen over allochtonen, over de multiculturele samenleving en/of over 'de teloorgang van het eigen volk', zoals sommige gabbers melden. De bevindingen van het Bureau Discriminatiezaken wijzen ook in die richting. Veel jongeren in de regio zetten zich af tegen 'het vreemde, het andere'. Met name op een digitale vrijplaats als internet uiten zij in toenemende mate hun gevoelens. Soms genuanceerd, soms beledigend en discriminerend.

Waar het gaat om de groep die momenteel zoveel aandacht krijgt in de media en in onderzoeksrapporten, de Zaanstalers c.q. gabbers, geldt dat (ook) de Zaanstreek en Purmerend veel jongeren zich er toe aangetrokken voelen. Hoeveel blijft echter onduidelijk. In Purmerend is er het meeste onderzoek naar gedaan en kwamen politie en gemeente uit op zo'n 600 jongeren. Van hen zou maximaal 10% behoren tot de harde kern, zoals omschreven door de AIVD.

In de Zaanstreek is op dit gebied nog bijna geen veldwerk verricht. Volgens enkele gesprekspartners zouden er in de noordelijke Zaanstreek maximaal 100 en in de zuidelijke Zaanstreek ongeveer 30 jongeren zijn die aan de beschrijving voldoen. Duidelijk is wel dat het relatief grote Zaandam verhoudingsgewijs minder problemen kent dan dorpen als Assendelft, Wormer en Wormerveer. Hierbij speelt ongetwijfeld het plattelandsconservatisme een rol, zoals dat ook speelt in tal van andere kleine plaatsen in Nederland. Denk daarbij bijvoorbeeld aan Dokkum, Uden Venray, Aalsmeer, diverse dorpen in de kop van Noord-Holland en de regio rond Vlissingen. Het overgrote deel van de leden van Holland-Hardcore komt bijvoorbeeld van buiten de randstad. "De plattelandsgebieden hebben met elkaar gemeen dat een groot deel van de bevolking in de landbouw werkt en laag opgeleid is. De jongeren gaan naar een witte basisschool en moeten aan het begin van hun puberteit naar een vmbo in de grote stad. Daar komen ze in de klas met bijvoorbeeld

⁵ Nederlands Dagblad, 12 juli 2005

⁶ www.lbr.nl

groepen Marokkanen, die net als zichzelf bij elkaar blijven klitten”, omschrijft het Noordhollands Dagblad de situatie.

Uitgaand van de genoemde getallen in de vorige alinea's zou het betekenen dat Purmerend (bijna 80.000 inwoners) vier tot vijf keer zoveel 'Lonsdalers' herbergt die in meerdere of mindere mate problemen veroorzaken als de Zaanstreek (165.000 inwoners). Dergelijke cijfers komen weinig geloofwaardig over. Op grond van het aantal BD-meldingen, registraties bij de politie, gesprekken met jongeren en vooral de bevindingen op internet denkt het BD dat het aantal Zaanse jongeren dat in enige mate voldoet aan voornoemde typering een stuk hoger is dan de genoemde 130. Nader onderzoek kan uitwijzen of deze hypothese klopt.

Naast de Lonsdalers zijn er bovendien jongeren die geen feeling hebben met dit kledingmerk en de (hardcore-)cultuur er omheen, maar die wel moeite hebben met de multiculturele samenleving. Dat kan zo ver gaan dat ze geen kleding van het merk Fred Perry dragen, omdat het een 'jodenmerk' zou zijn, terwijl Lonsdale wordt geboycot, omdat de Nederlandse importeur ervan zich tegen rechts-extremisme heeft gekeerd. In de meeste onderzoeken en tellingen blijven deze jongeren tot nu toe buiten beschouwing.

Vooralsnog zijn er geen signalen dat traditionele organisaties, zoals radicale politieke partijen of verenigingen, voet aan de grond krijgen binnen regionale jongerengroepen. Slechts een enkeling is lid van partijen als Nationale Alliantie, Nederlandse Volks-Unie of Nieuw Rechts. Het niet of nauwelijks aanwezig zijn van (nauwe) banden met extreem-rechts partijen is deels geruststellend, maar is nog geen aanleiding om het signaal op 'veilig' te zetten en geen oog te hebben voor de problematische kanten van extreem-rechts geïnspireerde subculturen. Veel van deze groepen zijn gevaarlijk onberekenbaar en impulsief, en acties zoals die in Uden hebben plaatsgevonden, zijn hier niet uit te sluiten.

Bovendien wordt te vaak over het hoofd gezien dat de klassieke vormen van organiseren in het digitale tijdperk 'uit' zijn. Zoals Willem Hart (Kafka) schrijft: "Er is geen officiële vereniging met een voorzitter, er zijn geen afdelingen met clubhuizen. En er is geen structuur waarbij enkele personen besluiten dat er scholen en moskeeën in brand gestoken moeten worden, waarop dat in het hele land gebeurt."⁷ De onderzochte doelgroep organiseert zich tegenwoordig vooral via internet, op school of straat en in het uitgaansleven. Via bijvoorbeeld Holland-Hardcore en Stormfront worden bijeenkomsten belegd, wordt politieke propaganda verspreid en opgeroepen tot geweld. Brandstichters worden op deze druk bezochte hatesites 'bevrijders' genoemd en vervolging wordt 'een schandaal' gevonden.

Bij veel autoriteiten is op dit gebied onvoldoende kennis aanwezig. Daarbij komt dat inventarisatie van de enorme hoeveelheid digitale informatie en waar nodig vervolging van hatesite-beheerders en de digitale (verspreiders van) discriminerende boodschappen om diverse redenen moeilijk is en (dus) een relatief lage prioriteit heeft bij politie en justitie. Dat websites waarop aan de lopende band strafbare uitlatingen worden gezet niet aan banden worden gelegd, heeft echter wel gevolgen voor de gedachten en werkzaamheden van vooral jongeren, de grootgebruikers van deze websites. Dat geldt voor heel Nederland en dus uiteraard ook voor de Zaanstreek en Waterland. Overigens moet gezegd worden dat politie en justitie in de regio Zaanstreek-Waterland beduidend hoger 'scoren' waar het gaat om de strafrechtelijke aanpak van extreem-rechts jongeren dan hun collega's in andere politieregio's/arrondissementen. Wat dat betreft werpt de samenwerking binnen de regionale discriminatiecoalitie -waarin politie, OM, gemeenten en BD zitting hebben- haar vruchten af.

Ook op andere gebieden is er niet altijd kennis voorradig. Als de directeur van het grote Trias vmb-college wordt geconfronteerd met de naam Lonsdale zegt hij nog nooit van dit merk te hebben gehoord. Een communicatiemedewerker van het Zaandamse Regio College concludeert: "Kleding van Lonsdale heb ik op onze school overigens nog nooit gezien."⁸ Deze twee onderwijsmedewerkers zijn geen uitzonderingen. De onwetendheid over de aanwezigheid van bepaalde kledingmerken en de mogelijke gedachtegang daarachter leidt tot een informatieachterstand die grote problemen met zich mee kan brengen. Uit een onderzoek van het Dagblad van het Noorden komt naar voren dat 75% van de Groningse en Drentse scholen in het voortgezet onderwijs worden geconfronteerd met racistische uitlatingen door leerlingen.⁹ De uitlatingen variëren van opmerkingen over 'kut-Marokkanen' en met hakenkruizen bekraste tafels tot vlaggetjes met 'Eigen volk eerst' op de kleding. Er is geen reden om aan te nemen dat dergelijke cijfers substantieel zullen verschillen in de Zaanstreek en Purmerend. Dergelijke intolerantie werkt overigens twee kanten op. Ook de

⁷ Noordhollands Dagblad, 7 juni 2005

⁸ Noordhollands Dagblad, 1 september 2004

⁹ Dagblad van het Noorden, 15 juli 2005

onverdraagzaamheid van allochtone jongeren tegenover autochtonen en andere allochtone groepen neemt toe.

11. Aanbevelingen

Het is niet mogelijk om in kort bestek alle aanbevelingen op een rijtje te zetten waarmee de genoemde problemen kunnen worden voorkomen en bestreden. Vaak is maatwerk nodig en helpen algemene oplossingen onvoldoende. Er is niet één zaligmakende oplossing voor alle problemen. Verder is het goed om te bedenken dat discriminatie nooit zal verdwijnen, alle aanbevelingen en maatregelen ten spijt. Het maken van onderscheid tussen mensen is van alle tijden en alle mensen. Het is echter wel van belang de problemen zoveel mogelijk te onderkennen en in goede banen te leiden, al was het alleen maar om excessen te voorkomen. Daartoe zijn een aantal aanbevelingen op een rij gezet.

- Leer elkaar kennen! Te veel jongeren hebben te veel vooroordelen, veroorzaakt door onwetendheid over etnische minderheden.
- Breng groepen bij elkaar. Een van de grootste problemen is dat jongeren te veel in naar binnen gekeerde groepen zitten en daardoor botsen met elkaar. Meng jongeren met verschillende culturele achtergronden via leuke activiteiten, zoals sport en muziek. Maar probeer vooral niet te mixen wat niet te mixen valt (hardcore en rai op één avond bijvoorbeeld).
- Veel Turken en Marokkanen van de derde generatie zijn geen allochtonen, maar Nederlanders. Noem ze dan ook Nederlanders.
- Om het inlevingsvermogen en de feitenkennis van jongeren te vergroten, moeten historische, en voor (met name vmbo-)leerlingen vaak abstracte feiten over de Tweede Wereldoorlog naar een hedendaagse context worden vertaald.
- Bij jongeren in de puberteit is er vaak een zekere weerstand om iets van ouderen te leren of aan te nemen. Daarom is het goed de jongeren zoveel mogelijk zelf te laten doen. Bij racisme en extreem-rechts moet het doel zijn dat jongeren zelf zien waar racisme toe kan leiden, niet dat ze dat vooral verteld krijgen door iemand anders.
- Informeer ouders. Veel ouders hebben er geen weet van als hun kinderen rechts-extremistisch gedachtegoed hebben. Er moet meer informatie komen over de symboliek die gebruikt worden door extreem-rechtse jongeren.
- Buurtcentra, scholen en andere meer en minder openbare instellingen hebben de mogelijkheid om huisregels te maken. Stel duidelijke regels en wees consequent: als een Nederlandse vlag wordt verboden, dan ook een Turkse, Marokkaanse enz. Ook al is een Keltisch kruis wettelijk niet verboden, binnen de eigen instelling is er een grote vrijheid in het bepalen van huisregels. Een Keltisch kruis en soortgelijke symbolen kwetsen en horen dus geen plek te krijgen in de (semi-) openbaarheid.
- Repressief optreden door politie en justitie tegen de 'harde kern' van extreem-rechtse jongeren is noodzakelijk om erger te voorkomen. Deze groep is meestal ouder en heeft serieus nagedacht over de eigen ideeën en uitingen. De winst van een harde aanpak zit (ook) in het uit elkaar halen van de harde kern en de meelopers, die vervolgens op zoek zullen gaan naar een ander en hopelijk beter gezelschap. De Purmerendse methode om via huisbezoeken door de politie de ouders te waarschuwen dat hun kinderen zich in gevaarlijk vaarwater begeven, lijkt te werken. Driekwart van de (vaak onwetende) Purmerendse ouders die een bezoek kregen, blijkt niet gediend te zijn van het gedrag van hun kinderen en zegt bereid te zijn om maatregelen te treffen.
- In een brief aan de Nederlandse gemeentebesturen d.d. 6 juli 2005 doet minister Remkes een aanbeveling waarbij het BD zich kan aansluiten: "Er ligt voor de gemeenten een regierol wat betreft het zorgen voor een netwerk tussen scholen, buurt- en wijkcentra, sportverenigingen, woningbouwcorporaties, etc. Met behulp van een goed functionerend netwerk kunnen tijdig signalen worden opgevangen en kan gezorgd worden voor afspraken over hoe omgegaan wordt met jongeren die in de problemen (dreigen te) komen." Wetten en APV's maken het de politie

mogelijk om extremistische jongeren dicht op de huid te zitten, ook omdat drank en drugs regelmatig een prominente rol spelen bij hun gedrag.

- Monitor het internet beter. Internet mag niet de vrijplaats voor rechts-extremistisch gedachtegoed zijn die het nu is. Mensen die via internet racistische opmerkingen maken, moeten op dezelfde manier aangepakt worden als 'in het echte leven'.
- Er moet op internetfora meer aandacht zijn voor moderators. Moderators spelen een rol bij het verrichten van algemene onderhoudstaken, zoals het bestrijden van vandalisme en het verwijderen van ongewenste pagina's. Ook bemiddelen moderators regelmatig bij discussies tussen gebruikers. Desgewenst kunnen pagina's verwijderd worden en kan actie ondernomen worden tegen gebruikers.
- Scholen dienen zich meer te verdiepen in de achtergronden, kledingcodes, internetactiviteiten, et cetera van hun leerlingen. Voorlichting over (in-)tolerantie en de verschillende culturen in Nederland moet regelmatig worden herhaald om niet aan kracht in te boeten.
- Gemeenten dienen, voor zover nog niet gedaan, een afdoende graffitibeleid op te zetten. Daarbij kunnen foto's worden gemaakt en vergeleken van aangetroffen (kwetsende) graffiti, dient er een lik-op-stukbeleid te zijn en mag gemelde discriminerende graffiti niet nog dagen of zelfs maanden zichtbaar blijven.

12. Literatuurlijst (selectie)

AIVD (2005), *'Lonsdale-jongeren' in Nederland*

Angenent, Huub (2000) *Opvoeding en persoonlijkheidsontwikkeling*

Dijk, van Judith (2004) *Spierwitte vetes en 2YT4U*, Intercom, Politie Zaanstreek/Waterland

Donselaar, Jaap van & Peter R. Rodrigues (2004) *Monitor Racisme en Extreem Rechts*, Zesde Rapportage, Anne Frank Stichting/Universiteit Leiden

Hart, Willem (7-6-2005) *Internet gevaarlijke bron rechtsextremisme*, Noordhollands Dagblad

Huijgens, Vera (2004) *Lokale aanpak van rechtsextremisme onder jongeren*, Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie

Migchelbrink, Ferdie (2002) *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*

Profiel: Extreem-rechts (8 juni 2000) www.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Extreemrechts/inhoud.html

Schaap, Erik (1997) *Tien jaar Zaans Racisme*, ROSA

Vermeer, Johan (2003) *Lonsdale een racistenmerk?* Bureau Jeugdzaken Politie Haaglanden

Werf, Siep van der (1998) *Allochtonen, Een inleiding in de multiculturele samenleving*

Bijlage 1: Voorbeelden van discriminatie op internet

Tussen medio 2003 en medio 2005 heeft het BD steekproefsgewijs een aantal websites doorgelicht waarop zich veel jongeren profileren. Daarbij zijn zowel 'onschuldige' sites bezocht (zoals Zaanzone.nl en Partyflock.nl) als rechts-extremistische sites (bijvoorbeeld Stormfront.org en Holland-Hardcore.com). Er is in alle opzichten selectief gezocht naar Zaanse en -in mindere mate- Purmerendse jongeren die via het internet radicale boodschappen verspreiden. Voor die selectiviteit is een aantal redenen aan te voeren.

1. Internet is als een omgevallen boekenkast, maar dan wel een hele grote boekenkast. Het is in elk opzicht onmogelijk om alle websites te screenen op alle uitingen.

2. Op sommige websites is het mogelijk een zoekronde te maken op grond van plaatsnamen en/of gebruikte terminologie, op andere niet. Waar mogelijk is gezocht op lettercombinaties als 18 en 88 en woorden als Lonsdale, hardcore, Hitler, et cetera. Door deze manier van werken kan echter maar een zeer beperkt deel van de geraadpleegde websites worden afgedekt.

3. Anonimiteit is op veel websites eerder regel dan uitzondering. Zeker daar waar wordt geschermd met extreem-rechts gedachtegoed verbergen de afzenders zich achter schuilnamen en worden adresgegevens angstvallig verborgen gehouden. In de meeste gevallen is het daardoor niet mogelijk om te achterhalen of daders vanuit de Zaanstreek of Purmerend opereren. In onderstaande grafiek is dan ook alleen het spreekwoordelijke topje van de ijsberg weergegeven. In werkelijkheid maakt ongetwijfeld een veelvoud aan Zaanse en Purmerendse jongeren zich schuldig aan digitale discriminatie.

Het BD heeft overigens wel actie ondernomen tegen onderstaande 24 jongeren. Een aantal van hen is aangeschreven met het verzoek om de aangetroffen teksten per direct te verwijderen. Waar zij niet bereikbaar waren of niet reageerden, is aan de beheerders van de websites waar de boodschappen zijn aangetroffen gevraagd om de gewraakte teksten weg te halen en/of de gebruikers te blokkeren. In de meeste gevallen is aan deze verzoeken voldaan, door de gebruikers en door de webmasters. Omdat bij extreem-rechtse websites zo'n benaderingswijze niet werkt, heeft het BD bij duidelijke en herhaalde overtreding van de discriminatiewetgeving de politie ingeschakeld. Dat leidde tot vijf aangiften. Vier jongeren zijn uiteindelijk veroordeeld op grond van artikel 137 WvS. (discriminatiewetgeving). Politie en justitie onderzoeken momenteel nog of de uitlatingen van zes andere jongeren uit Zaanstad en Purmerend strafbaar zijn.

Nickname	Leef-tijd	Woonplaats	Website	Voorbeelden van gebruikte discriminerende uitingen	Jaar
DerbiRulez	14	Assendelft	Zaanzone	Afbeelding van Hitler in combinatie met foto van zichzelf, de Hitlergroet brengend	2005
Pittbul Mania	19	Zaanstad	Partyflock	Racistisch gedicht, 'raadsel' en slogan, alsmede gebruik van Keltisch kruis	2004
Hardcore_Ilona_14	?	Wormerveer	Zaanzone	Diverse fragmenten uit film 'American History X' met als bijschriften onder meer: 'Dan rotten jullie zwarten hier voorgoed op' en (bij scène waarin neonazi zwarte jongen doodtrapt): 'Dis egt het mooiste stuk uit de hele film'	2004
Terror_lysjuh	18	Zaandam	Partyflock	Diverse racistische teksten, alsmede promotie van de naziband Skrewdriver	2004
Hardcore_sammie	15	Wormerveer	Zaanzone	Racistisch gedicht	2004
Masterjus	13	Westzaan	TMF Zaanzone	Gebruik van hakenkruizen. Slogan 'White pride world wide'. Fragment uit film 'American History X' (bij scène waarin neonazi zwarte jongen doodtrapt): 'Zo 'n vet stukje uit American history X'	2004

Spimmie	19	Wormerveer	Zaanzone	Zelfde filmfragment als bij Masterjus, met bijschrift: 'Het leukste stuk uit de film American History X'. Gebruik van hakenkruis. Anti-islamitische slogan	2004
Bakker88	?	Purmerend	Stormfront e.v.a. sites	Hakenkruizen, SS-symbolen, Keltenkruizen, racistische teksten, bedreigingen tegen onder andere joden, allochtonen en islamieten, etc.	2005
Mikestarr	18	Assendelft	Superdudes, Partyflock	Diverse racistische gedichten	2004
Ronne	17	Wormerveer	Zaanzone	Gebruik van hakenkruis, alsmede fragment uit film 'American History X' waarin neonazi zwarte jongen doodtrapt	2004
Volbloed HOLLANDS, Zaanse Trots	24	Zaanstad	Partyflock	Tal van racistische teksten. Gebruik van racistische illustratie, alsmede foto van siegheilende jongeren nabij Westzijde in Zaandam	2004
Herz	?	Oostzaan	Zaanzone	Diverse tegen homo's gerichte songs	2005
White_powerr!	17	Westzaan	Zaanzone	Racistische teksten en illustratie	2004
Marokanenhater	14	Wormerveer	Sugababes	Diverse racistische teksten	2005
Hardcore4life	?	Wormerveer	Zaanzone	Diverse racistische teksten	2004
Moslimhater	17	Koog a/d Z'n	Zaanzone Stormfront Holland hardcore	Tal van teksten gericht tegen homo's, joden, islamieten en allochtonen. Steunbetuigingen aan SS, Hitler. Zelfbenoemd maker van racistische website whitefront.tk	2005
Totenkopf88	21	Wormerveer	Stormfront	Diverse racistische teksten, cijfercombinaties. Foto's van verschillende nazivlaggen alsmede van zichzelf, samen met een vriend de Hitlergroet brengend	2005
Gabber_wijfjuh	17	Wormer	Zaanzone Partyflock	Diverse racistische teksten en illustraties	2004
Dr_Edolf	16	Krommenie	Zaanzone Cu2.nl	Foto van zichzelf, de Hitlergroet brengend	2004
Tehalon	18	Koog a/d Z'n	Stormfront e.v.a. sites	Racistische teksten en song. Sympathiebetuigingen aan het adres van nazistische organisaties	2003
Masta88	17	Wormerveer	Stormfront	Oproepen tot geweld tegen allochtonen. Tal van racistische en anti-islamitische teksten	2003
Nils	15	Koog a/d Z'n	Stormfront	Diverse racistische teksten	2003
Hardcore Fanatic	13	Purmerend	Partyflock	Diverse racistische teksten	2004
Lonsdale Maniak	21	Assendelft	Zaanzone Coolenaam.nl	Diverse racistische teksten	2005